

Módszer: Alternatív osztályfőnöki rendszer

Dióhéjban

Minden gimnáziumi évfolyamnak van egy évfolyamfelelőse, aki a közös osztályfőnök. Bár szaktanár is, a saját osztályaiban nem lát el szaktanári feladatokat, csak heti 4-6 órában más osztályokban. Az osztályainak osztályfőnöki órákat tart, illetve délután különböző pedagógiai célú egyéb foglalkozásokat. Ezeknek témája a szociális kompetenciák fejlesztése, konfliktuskezelés, közösségfejlesztés, vitakultúra, tanulási stratégiák, negatív sztereotípiák és előítéletek, bizalom, asszertív kommunikáció, stb.

Tisztában van a rábízott kamaszok életkori sajátosságaival, érti cselekedeteik mozgatórugóit, segít megválaszolni a „Ki vagyok én?“, „Merre tartok?“ kérdéseket. Gyakran beszélget egyénileg is diákjaival. Folyamatosan jelen van életükben: reggel beszélgetőkörön, délután foglalkozásokon várja őket, órákat látogat, vizsgázókat támogat (8. osztálytól minden évben vannak vizsgák), terepgyakorlatokra kíséri osztályait, segíti a gyerekeket különböző feladataik megoldásában, információadással, korrepetálással is, valamint ügyes-bajos dolgaik, konfliktusaik kezelésében. Szoros, bizalmas a kapcsolata a szülőkkel is, akikkel közös programokat szervez a mélyebb megismerés érdekében. Közös szülő-gyerek attitűdformáló foglalkozásokat tart, bevonja őket az iskola, osztályterem körüli munkákba és ellátogat osztályaival akár a munkahelyeikre is.

Implementáló intézmény

Háttérinformációk az intézményről

Az ELTE külső gyakorló iskolája 12 évfolyamon (6 év általános iskola + 6 év gimnázium) oktat diákokat. Az általános iskolában, ahol évfolyamonként egy osztály van, emelt szintű zenei tagozat működik, nagy gondot fordítanak a művészeti nevelésre (drámajáték, vizuális kultúra fejlesztése, kézművesség). Idegen nyelvet negyedik osztálytól tanítanak.

A gimnáziumban évfolyamonként két osztály van, mindkettőbe járnak olyan gyerekek is, akik helyben végezték az általános iskolát és olyanok is, akik máshonnan nyertek felvételt. Az osztályokban humán és reál csoportok egyaránt működnek. A két osztálynak közös osztályfőnöke van, ő az évfolyamfelelős, az ő segítségével valósulnak meg a pedagógiai program pillérei: a differenciált képzés és az egyéni bánásmód.

Gyakoriak az iskolai témanapok, témahetek, különböző projektek, és a gimnáziumi évek alatt három alkalommal elutaznak az osztályok terepgyakorlatra (téma: természettudományok, történelem, idegen nyelv) – mindez szolgálja egyrészt, hogy felébredjen bennük a környezettudatos életvezetés és a tudás iránti vágy, valamint más módszerekkel tanuljanak, mint az iskolában, másrészt, hogy sokat tevékenykedjenek és játszanak együtt a gyermekek, ismerjék meg, fogadják el jobban egymást.

Az egyéni bánásmódra, önkifejezésre, sikerélményre és az elfogadó, családi légkörre való törekvés eredményeként probléma nélkül megfér egymás mellett a 6 éves és a 18 éves diák.

A diákság összetétele heterogén, a közeli lakótelepről éppúgy járnak ide gyerekek, mint a környező településekről (Érd, Diósd). Ennek megfelelően a családi háttér, értékrend, viselkedés sokféle.

A program bevezetésének előzményei

A rendszerváltás után, 1991-ben indult el a gimnáziumi oktatás az általános iskolai mellett. Az iskolavezetés egy sikerorientált, humánus, differenciált oktatásra képes iskola megteremtésének érdekében, Ördögh Erzsébet oktatáskutató kezdeményezésére vezette be az újreál koncepciót, amely változást hozott mind a tanítás, mind a nevelés, gyerekekkel való bánásmód tekintetében. Ennek részét képezte az az elképzelés, hogy az osztályfőnökök függetlenek legyenek a tantárgyakat tanító, számonkérő, osztályozó tanár szerepétől.

Később egyre hangsúlyosabbá vált az évfolyamfelelősi rendszer. Olyan problémákkal találkoztak a pedagógusok, amelyek megoldását ebben a nevelési formában látták. Fontosnak tartották, hogy a gyerekek elfogadják egymást, megszűnjenek a piszkálódások, az osztályok közötti rivalizálás. Ennek – a teljes értékű odafordulásnak – nagy szerepe van a drogprevenció megvalósulásában is.

Miért ezt a módszert választották?

A hajdani iskolavezetés nyitott volt az alternatív módszerekre és több oktatáskutatóval együtt dolgozva kipróbálásra érdemesnek találta a módszert három másik iskolával együtt. A többi helyen egy idő után elhalt a kezdeményezés, de itt sikerült olyan tartalommal megtölteni, amit érdemesnek tartanak megőrizni, hisz nap mint nap érzik pozitív hatásait.

A bevezetés lépései

1991-ben vezették be az újreál koncepciót. Ebben az időben az évfolyamfelelősök még elsősorban klasszikus osztályfőnöki teendőket láttak el, illetve délutánra szerveztek programokat.

Érintettek

A gimnázium teljes diákközössége, az évfolyamfelelősök, a szülők és a tantestület.

Személyi és tárgyi feltételek

Évfolyamfelelősi szobák (több és kisebb, mert fontos, hogy intim tér álljon rendelkezésre a beszélgetésekhez) és elkötelezett, a kamaszok nyelvén értő pedagógusok. Itt az évfolyamfelelősök a szaktanári képesítésen kívül általában rendelkeznek más, pl. pszichopedagógus, drámapedagógus, vagy szociálpedagógus végzettséggel is. Szükséges továbbá az a fenntartó és az az iskolavezetés, amely támogatja a tanórán kívüli pedagógiai célú egyéb foglalkozásokat és megengedi, hogy az évfolyamfelelősök szakos óráinak száma ne legyen 4-6-nál több.

Plusz anyagi ráfordítást csak a terepgyakorlatok igényelnek (utazás, szállás). Esetenként az iskola alapítványa nyújt ehhez segítséget, illetve van olyan szülő, aki azért fizet be az alapítvány javára bizonyos összeget, hogy minél több diák eljuthasson ezekre a terepgyakorlatokra.

A program, eljárás folyamata

Az újreál koncepció bevezetése után kb. 10 évvel kezdett megtelni az évfolyamfelelősi rendszer a jelenlegi irányba mutató tartalommal. A pedagógusok munkájában megjelentek a drámapedagógiai elemek, koncepciózusabbak lettek a délutáni foglalkozások. Ekkor jelent meg a szociális kompetenciák fejlesztése, konfliktuskezelés, mint téma.

Tapasztalatok és eredmények

Kevés a konfliktus az iskolában, a diákok megtanulták úgy érvényesíteni az érdekeiket, hogy közben tiszteletben tartják másokéit, képesek a felelősség vállalására, a következményekkel való szembenézésre. Együttműködőek, jó csapatjátékosok, élvezik az iskolában eltöltött időt.

Nehézségek és kihívások

Az évfolyamfelelősök külön csapatot képeznek – nem tartoznak teljes mértékben a szaktanárokhoz, inkább mentori feladatokat látnak el a diákok mellett. A szemléletmódbeli különbség miatt előfordul, hogy nem minden esetben sikerül nevelési attitűdjüket elfogadtatni a szakos kollégákkal.

Tipp

Olyan intézményeknek ajánlható, akik biztosítani tudják, hogy néhány pedagógus ne, vagy csak néhány órában tanítsa tantárgyát, a többi időben évfolyama ügyes-bajos dolgaival törődjön, mentor-pedagógusi szerepet betöltve, illetve egyéb – nem tantárgyakhoz köthető – foglalkozásokat tartson. Jó, ha ezek a kollégák mélyebb pszichológiai és drámapedagógiai ismeretekkel is rendelkeznek ahhoz, hogy sikeresen tudják vezetni a különféle személyiségfejlesztő foglalkozásokat.

Intézmény adatai

- Név: Bethlen Gábor Általános Iskola és Gimnázium
- Intézményvezető: Bánáti István
- Cím: 1115 Budapest, Bartók B. út 141.
- Telefon: +36-1-203-8932, 203-8933
- Honlap: www.bethlen.hu
- Kapcsolattartó: Cseke Lajosné, logopédus, pszichopedagógus
- Elérhetősége: csekelal@gmail.com